

El verderol (*Carduelis chloris*) (ALDC, VII, 1586. El verderol)

El *verderol* o *verdum* és un “ocell de la família dels fringíl·lids, d’uns 14 centímetres de llargada, de plomatge verdós, bell cantaire (*Carduelis chloris*)” (DIEC); els dos noms es basen en l’atribut cromàtic, *verd*, der. del llat. VĪRĪDIS, present en el cat. *verderol*, oc. *verdeirol*/*verdun*, sard campidanès *verderola*, it. *verdone*, fr. *verdiér*, port. *verdilhão*, angl. *greenfinch*, al. *Grünling*; gr. *khloris* (de KHLŌRÓS ‘verd groguenc’); en llat. tardà també s’usava *luteola* (< LUTEUS ‘vermell groc’) i *citrinus* ‘semblant a la llimona’ (< CITRUS ‘llimonera’). El cat. *verderol* (s. XV) ha rebut el suf. *-ol* (< -OLU) precedit de l’infix *-er-*, com *abellerol*, *roquerol*, *figuerol*, *estiverol*, etc., amb les modificacions *verdrol* 2, per síncope de la vocal intertònica; *verdol* 6, per dissimilació eliminatòria de bategants; l’alg. *velderol* 85, per lambdacisme de la bategant implòsiva (com *gelmana* ‘germana’); *ververol* 36, pron. [bərβər’ɔɫ], per assimilació de les bilabials; *verdosa* 20, 21, adj. substantivat, format amb el suf. *-ós*, *-osa* (< -OSU, -OSA), que indica de quin color és la qualitat del posseïdor; *verderó* 15, 52, adaptació del cast. *verderón*. *Verderol* es documenta en cat. del Principat des de Torra, 1640 (“verderoll”);

en ross. des de *Barrere* 1745 (“varderol”); en val. des de Palmireno, 1569; en mall. des de Figuera, 1814; en men. des de Febrer Cardona, v. 1830 (2001); en alg. des de Bartomeu Simon, s. XVIII, ap. Armangué, 1996 i Caria, 2006: 185-186. *Veroler* 106, pron. [verol’ɛ], és un der. de *verol*, format sobre l’ant. *ver* (< VARIUS), aplicat al color de la fruita que madura (cf. mall. *verola* “ocell verdós o rogenic”, DCVB).

Quant a *verdum*, compartit parcialment per l’oc., és difícil d’explicar la presència del suf. *-um*, que sol tenir un valor col·lectiu (cf. *cabrum*, *maslum*, etc.): si l’ocell formés un esbart, hauríem assistit a una metonímia de *pars pro toto*, però no és aquest el cas; també hipotèticament podríem partir d’un *VIRIDUMEN, com ALUMEN > *alum*, LEGUMEN > *llegum*, abans de la profusió dels col·lectius, però ens falta documentació.

Des d’una perspectiva geogràfica, *verdum* s’estén pel cat. central (no es confirma la sospita del DECat que s’hagués trobat en val. mer.), mentre que *verderol* ocupa la resta del domini (no solament el val. i tort., com afirma el DECat).

Són mots normatius *verderol* i *verdum*, des del DOrt, 1917.

